

## КОНСТИТУИРАЊЕТО НА ЦК КПЈ, 1939. Кон 40-годишнината, НИРО „Комунист“, Скопје 1979, 184, (Документи).

По повод 40-годишнината од конституирањето на ЦК КПЈ, во текот на 1979 година, во издание на НИРО „Комунист“ — Скопје, излезе од печат публикацијата „Конституирањето на ЦК КПЈ, 1939“. Во неа се објавени статии, резолуции, прилози, предавања, прогласи, извештаи кои претставуваат значајни документи за оваа проблематика.

Во почетокот е поместена статијата на Франце Филипич под наслов „Пред четириесет години“ (5—37). Во неа, во условите на крајно разбрануваната меѓународна ситуација, се одбележани два значајни настани во историјата на КПЈ: конституирањето на ЦК КПЈ, во март 1939 година во Бохињска Бистрица, и Земското советување на раководните кадри на КПЈ во јуни истата година, во Тацен крај Љубљана. Значењето на овие два настана можеме да го оценуваме од различни гледни точки: како врвно решение за натамошниот континуиран развој на Партијата и како нејзино наоѓалиште и подготовка за идните задачи и за судбинските искушенија во новиот период, што веќе мошне решително се најавуваа во световниот пожар што сè повеќе се разгоруваше.

„Ново раководство и консолидација на Комунистичката партија на Југославија“ (38—50) е наслов од одржаното предавање на Јосип Броз Тито пред слушателите на Политичката школа

на ЦК СКЈ во Кумровец. Доста прегледно е даден осврт за ситуацијата во земјата во 1938, 1939 и 1940 година; за создавањето на новото раководство на Комунистичката партија во земјата што значеше решавачки чекор на патот кон внатрешна консолидација на Партијата и кон отстранувањето на сите остатоци на фракционерството. Изнесена е исто така дејноста и активноста на Ј. Б. Тито во Москва и неговата работа во Коминтерната.

„Генерален секретар на Партијата“ (51—61) носи наслов поглавјето од зборникот „Тито пред темите на историјата“ чиј автор е Перо Дамјановиќ. Авторот се осврнува на ситуацијата во поглед на положбата на КПЈ во Коминтерната и на Титовото историско решение, кон крајот на март 1938 година да отиде на своја одговорност во земјата и тука да формира привремено партиско раководство, инсистирајќи и понатаму кај Коминтерната еднаш веќе да се реши „прашањето на КПЈ“.

Едвард Кардељ е застапен со дел од поглавјето од говорот одржан на свечената седница на ЦК СКЈ, од 28 декември 1967, година под наслов „Тито и Комунистичката партија на Југославија“ (62—72). Тој истакнува дека — поради брзото и длабоко менување на политичката ситуација во земјата, внатрешната консолидација на идејната и политичката

ориентација и структура на Партијата и поради формирањето на водечки субјективни творечки сили во Партијата и нејзиното раководство ослободени од фракционерството — во прв ред го овозможија формирањето на новото партиско раководство на чело со Ј. Б. Тито, раководство што во целост се формира и што дејствуваше во земјата. Доаѓањето на Тито на чело на Партијата и формирањето на раководството за нашата Партија значат пред сè афирмација и тоа одигра решавачка улога во оспособувањето на Партијата за престојните крупни револуционерни битки.

Од 73 до 96 страница се поместени следните прилози:

„Резолуција на ЦК КПЈ“. (Оваа резолуција ја составил Јосип Броз Тито, а Секретаријатот на ИК на Комунистичката интернационала, на седницата од 5 јануари 1939 година ја усвои како насока за дејствувањето на КПЈ во 1939 година). Во неа се изнесени следните директиви: I. Политичката ситуација во Југославија и задачите за прибирање на сите народни сили против опасноста од фашистичката агресија; II. Единствениот работнички фронт и задачите на синдиканото единство; III. Организационата задача и масовната работа на КПЈ;

„Резолуција за работа меѓу младината на Југославија“. (Оваа Резолуција ја составил Ј. Б. Тито, која потоа беше усвоена на X конгрес на Комунистичката младинска интернационала, а исто така ја усвои ИК на КИ, на седницата од 5 јануари 1939 год.);

„Придружно писмо на Васил Коларов до Георги Димитров кон Нацрт-резолуцијата“. (Придружно писмо на Васил Коларов, член на Секретаријатот на ИК на КИ, до генералниот секретар на КИ, Георги Димитров од 26 декември 1938, кон Нацрт-резолуцијата на ЦК КПЈ, со предлог да се потврди дотогашното привремено раководство во земјата, како и Записникот на Политичкиот секретаријат на ИК на КИ, од 5 јануари 1939 година, за прифаќање на Резолуцијата за работа со младината);

„Народи на Југославија!“ (Проглас на ЦК на КПЈ во повод распарчувањето на Чехословачка и Хитлеровата окупација на чешките покраини меѓу 14 и 16 март 1939 година. Овој Проглас го усвои ЦК на КПЈ на својата седница во Бохињска Бистрица, одржана од 15 до 13 март 1939 година).

„До Воранц Прежихов“. (Извештај на Ј. Б. Тито од 2 мај 1939 до Ловро Кухар (Прежихов Воранц), повереник на ЦК КПЈ во Париз);

„За Георги“. (Извршувајќи ја пораката содржана во претходното писмо, Ловро Кухар (Прежихов Воранц) упатува писмо до Георги Димитров).

Статијата „Внатрешно и надворешно-политички преглед“ (97—101) Едвард Кардељ ја напиша по паѓањето на владата на Милан Стојадиновиќ, на 4 февруари 1939 година, а со датум „Март 1939“ била објавена во Округнијата бр. 1 на словенечко-го Селанско-работничко движење.

Од 102 до 127 страница е објавен целиот број на „Пролетер“

– орган на ЦК на КПЈ, подготвен во времето на престојот на Ј. Б. Тито, Е. Кардељ и М. Ѓилас, во втората половина на март 1939 година во Бохињ.

„Земско советување на КПЈ“ (128-140) носи *наслов* написот во кој се изнесува за советувањето на раководниот актив на КПЈ, одржано на 9 и 10 јуни 1939 година во Тацен крај Љубљана. Притоа е даден преглед на главниот реферат за состојбата во Партијата поднесен од Ј. Б. Тито. На советувањето беше усвоена Резолуција, во која посебно се нагласени задачите во идејната изградба на партискиот кадар, почнувајќи од членовите на основните организации до членовите на сите раководства.

Од 141 до 182 страница се поместени следните прилози:

„V Земска конференција на СКОЈ (летото 1939) за единството на работничката и работната младина и за организационите прашања на нашиот сојуз“; „За демократија, национална слобода и права на работниот народ“ (Проглас на ЦК на КПЈ за почетокот на Втората светска војна во септември 1939 година);

„Единство на младата генерација!“ (Проглас на ЦК на СКОЈ по повод почетокот на Втората светска војна);

„Ситуацијата во Југославија,

Комунистичката партија на Југославија и нејзините претстојни задачи“. [Извештај што го напиша Валтер (Ј. Б. Тито) на 26 септември 1939 година во Москва, до Извршниот комитет на КИ];

„Извештај од другарот Валтер за ситуацијата во Југославија“. (Овој извештај го напиша Ј. Б. Тито, во септември 1939 година во Москва, за Извршниот комитет на Комунистичката интернационала. Меѓу податоците што ги наведува Тито има опширен опис за конституирањето на ЦК на КПЈ во март 1939 година и Земското советување на КПЈ од јуни 1939 година).

„Одлука на Секретаријатот за извештајот од другарот Валтер за работата на Комунистичката партија на Југославија“. (Секретаријатот на Извршниот комитет на Комунистичката интернационала расправаше по извештаите на Ј. Б. Тито за работата на југословенските комунисти во 1939 година, и устави дека раководството на КПЈ, со својата работа ја доби довербата на членството и успешно ги реализира заклучоците на Секретаријатот на ИК на КИ, од 5 јануари 1939 година.

На крајот би можеле да кажеме дека оваа публикација претставува значаен придонес во проучувањето на историјата на КПЈ.

Надежда ЦВЕТКОВСКА

Митко ИЛИЕВ, СВЕДОЦИ, НИО „Просветен работник“,  
Скопје, 1979, 108.

При крајот на 1979 година излезе од печат трудот на Митко Илиев „Сведоци“ во издание на

новинско-издавачката организација „Просветен работник“ — Скопје.